

**Міністерство аграрної політики України
Харківська обласна державна адміністрація
Харківський національний аграрний університет ім. В.В.Докучаєва
Інститут аграрної економіки УААН
Белгородська державна сільськогосподарська академія
Рада молодих учених м. Харкова
Харківське наукове товариство ім. М.І.Туган-Барановського**

СТАЛИЙ РОЗВИТОК АГРАРНОГО СЕКТОРА ЕКОНОМІКИ

**Матеріали міжнародної науково-практичної
конференції молодих учених, магістрів і студентів,
присвяченої 140-річчю з дня народження М.І. Туган-
Барановського та 75-річчю економічного факультету
Харківського НАУ ім. В.В. Докучаєва**

10-11 липня 2004 р.

Харків - 2004

УДК:504.03:631.16

Сталий розвиток аграрного сектора економіки: Матеріали міжнар. наук.-прак. конф. студ. і молодих учених, Харків, 10-11 липня 2004 р. / Харк. нац. аграр. ун-т. – Х., 2004. – 278 с.

Розглядаються питання сталості розвитку зернового господарства, молочного скотарства, ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, досвід минулого та ідеї сучасного реформування аграрного сектора, функціонування агробізнесу

УДК 631.115.330 101.542

В.М. Кепко, канд. екон. наук
Уманський державний аграрний університет

ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРИБУТКОВОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Постановка проблеми. Сучасний розвиток ринкових відносин характеризується зростанням особистої відповідальності кожного за результати роботи, поширенням товарно-грошових відносин на внутрішньогосподарський рівень. Тому для успішного функціонування великих сільськогосподарських формувань необхідно обґрунтування організаційної структури підприємств та його внутрішніх економічних механізмів, побудованих на принципах самоокупності структурних підрозділів із застосуванням внутрішньогосподарських товарно-грошових відносин. Мова йде про нову форму внутрішньогосподарського розрахунку на приватній основі в умовах ринкової економіки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні і науково-методичні проблеми розвитку впровадження внутрішньогосподарського механізму взаємовідносин в сільськогосподарських підприємствах досліджуються такими вченими як А.Ф. Бурик, М.П. Вітковський, В.С. Дієсперов, М.Й. Малік, Ю.А. Полтавський, О.А. Рябчик та ін.

Але аналіз сучасних відносин у підприємствах свідчить, що питання внутрішньогосподарського розрахунку теоретично розроблені недостатньо, недостатня практика його застосування як єдиного наукового методу здійснення процесу розширеного відтворення за різних організаційно-економічних форм господарювання та форм власності.

Методика досліджень. Методологічною основою проведеного дослідження є діалектичний підхід до пізнання закономірностей розвитку внутрішньогосподарського розрахунку в новостворених підприємствах в Україні та Вінницькій області зокрема. У процесі дослідження використовувалися традиційні методи економічних досліджень: історико-економічний аналіз, монографічний аналіз, порівняння.

Результати досліджень. Одним з напрямів удосконалення організації сільськогосподарського виробництва в ринкових умовах є раціональна організація виробництва, підвищення особистої й колективної заінтересованості безпосередніх працівників (найманих і приватних власників) у кінцевих результатах виробничо-фінансової діяльності — прибутку.

Завдання полягає в створенні такого внутрішньогосподарського економічного механізму, який забезпечував би роботу трудових колективів структурних підрозділів на основі самоокупності та самофінансування.

Відомо, що перші спроби впровадження внутрігосподарського розрахунку на території України були зроблені ще на початку 60-70-х років. В окремих господарствах застосовували чекову форму оперативного контролю затрат, нормативні методи планування виробничо-господарської діяльності, запроваджували орендний підряд.

Але з початком політичних та економічних перетворень початку 90-х років, більшість господарств не змогла адаптуватися до нових умов, а це призвело до ще більшої руйнації виробничо-господарського механізму підприємств, і на даний час, переважна більшість господарств залишилася із недосконалою системою внутрігосподарських відносин.

Висновок про те, що необхідно відновити внутрігосподарський розрахунок на ринковій основі підтверджується практикою. Зокрема переконливим досвідом є СТОВ „Осіївське” Бершадського району Вінницької області. Протягом більше 10 років у наших складних економічних умовах це господарство не лише вистояло, а й змогло адаптуватись до нових умов, змогло утримати високий рівень виробництва та нормальне життя працівників. У всі часи – це високорозвинуте господарство з високим рівнем ефективності виробництва. Весь секрет такого підприємства полягає в застосуванні основних принципів внутрігосподарського розрахунку уже протягом більше 20 років. Досвід цього господарства доводить, що внутрігосподарський розрахунок – це перш за все люди, їх потреби, рівень їх життя і органічне його поєднання з рівнем виробництва.

Ще на початку 80-х років у господарстві впровадили модель управління, яка дозволяла в комплексі вирішувати всі виробничі питання. Тобто перевели всі виробничі підрозділи на повний госпрозрахунок, запровадили чекову форму контролю витрат, яка працює до сьогоднішнього часу. Тут не розробляють традиційних госпрозрахункових завдань. Між правлінням СТОВ і госпрозрахунковими підрозділами укладається щорічна угода, яку підписує керівник господарства і члени трудового колективу. У кожному виробничому підрозділі обрана і працює рада трудового колективу.

Відносини між засновниками СТОВ і колективом базуються на основі суборенди. При цьому товариство передає господарсько-розрахунковим підрозділам у суборенду основні та оборотні фонди, а вони на основі цих коштів і засобів організують виробництво та взаєморозрахунки. Відносини в основному будуються за принципом купівлі-продажу продукції через розрахункові (договірні) ціни.

За кожним виробничим підрозділом закріплені спеціаліст з економічних питань з числа спеціалістів економістів-бухгалтерів, які

надають практичну допомогу у вирішенні економічних питань в підрозділі, а також несуть матеріальну і моральну відповідальність за роботу даного підрозділу, за підвищення ефективності його роботи.

В основі економічного механізму товарних внутрігосподарських відносин СТОВ „Осіївське” лежить залишковий принцип формування доходів працівників підрозділу. Суть його полягає в тому, що для всіх структурних підрозділів і служб створюються рівновигідні економічні умови розширеного відтворення. За рахунок одержаної виручки від реалізації продукції та послуг підрозділи повертають господарству суму кредиту, а з утвореної чистої продукції здійснюють необхідні відрахування на покриття витрат щодо організації та управління в галузі і господарстві, створюють і поповнюють фонд нагромадження, а залишок складає фонд споживання.

У СТОВ керівники і спеціалісти давно усвідомили, що ефективним господарство може бути лише тоді, коли кожен власник майна та землі буде дійсно вважати себе хазяїном свого виробництва, коли для цього створюються необхідні умови. Про це переконливо свідчать результати СТОВ „Осіївське” (таблиця).

Господарство зуміло в умовах економічної кризи, небаченого диспаритету цін – забезпечити стабільність виробництва, прибутковість усіх галузей, високу врожайність сільськогосподарських культур і продуктивність тварин.

Із даних таблиці видно, що за 22 роки у господарстві зберегли середній розмір землі, а це свідчить про те, що люди передали в користування своє майно і землю СТОВ „Осіївське” і цим закріпили цілісність майнових комплексів і велике товарне виробництво. Підприємство вчасно виплачує орендну плату за землю і майно. СТОВ „Осіївське” – одне з небагатьох господарств у Вінницькій області, якому вдалося зберегти поголів'я ВРХ і свиней. Так, поголів'я ВРХ на 100 га сільськогосподарських угідь в 2003 р. становило 37 гол., свиней – 41 гол.

Звичайно, не все залежить від господарства. Багато залежить і від економічних відносин, які складаються між товариством і державою, між товариством і всіма посередницькими ринковими структурами.

Висновок. Таким чином, багаторічний досвід СТОВ „Осіївське” свідчить, що для успішного функціонування великих господарських формувань необхідне наукове обґрунтування організаційної структури підприємства, впровадження внутрігосподарського економічного механізму, коли працівники підприємства не лише працюють колективно, але й колективно управляють, поєднуючи колективну відповідальність за наслідки господарювання з індивідуальною відповідальністю кожного працівника за наслідки своєї роботи за принципами повного госпрозрахунку.

Основні економічні показники розвитку СТОВ „Осіївське” Бершадського району Вінницької області

Показники	1982- 1986 рр.	1987- 1991 рр.	1990 р.	1999 р.	2000 р.	2001 р.	2002 р.	2003 р.
Площа с.-г. угідь, га	3932	3857	3857	3336	3336	2895	3183	3183
Площа ріллі, га	3617	3617	3632	3280	3280	2816	3037	3037
Середньорічна чисельність працівників с.-г. виробництва, чол.	756	619	604	455	412	487	336	334
Вартість валової продукції, тис. грн	4478	5466	5588	3024	3121	3165	2918	5667
В. т.ч. рослинництва								3825
тваринництва								1842
Виробництво валової продукції на 1 середньорічного працівника, грн	5925	8829	9252	6646	7575	6500	8685	16968
Оплата праці 1 працівника, грн	1265	2501	2236	1503	1481	1712	2676	3240
Матеріально-грошові витрати на 100 грн валової продукції, грн	195	185	77	218	211	199	227	87,5
Прибуток, тис. грн	1142	2571	2528	1255	2368	1426	842	1727
Рівень рентабельності, %	48,8	73,5	80,2	15,2	28,6	31,3	9,5	38,0

ЗМІСТ

Рындыч Н.В. Активное использование собственных ресурсов – основа эффективности сельскохозяйственного производства	3
Волошина О.А. Совершенствование внутривладельческих экономических отношений в реформируемых сельскохозяйственных организациях Белгородской области	8
Маслиёва В.В. Основные направления государственного регулирования регионального рынка зерна	9
Свентковская Л. Социально-экономические проблемы сельской молодежи Белгородской области	12
Азарова А.О. Аналіз методик доцільності інвестування	13
Афонченкова Т.М. Резерви підвищення ефективності використання відновлювальних джерел енергії	16
Бага Л.Г., Зубова Я.А., Кулакова О.О., Пономаренко А.І., Проценко С.М. Проблеми трудової міграції в Україні	18
Бага Л.Г., Чуприна О.О., Красовська Н.Ю., Петренко Н.О., Мизніков А.В. Проблеми вступу України до СОТ	20
Баркова І.О., Марута Є.С. Формування земельних відносин в Україні на сучасному етапі	22
Бесєдін І.Є. Аудит допоміжних виробництв сільськогосподарських підприємств	23
Беляшова О.О., Буянова Н.В., Власова Т.В., Донська О.В., Захарова І.В., Малигін П.А., Сергєєва С.В., Тєплякова Т.В., Черкашина Т.І., Наумов С.С., Варижук О.М., Гриненко Ю.В., Драч А.В., Замлєла О.Л., Караптан О.С., Манько О.В., Півовар Ю.В., Ситник А.О., Тєслєнко І.В., Холоша С.С. Уміння слухати підлеглих керівниками сільськогосподарських підприємств	26
Бистрова І.О. Роль держави у формуванні зернового ринку України	29
Бондарєва А.В. Екологічні аспекти раціонального використання земельних ресурсів	32
Бортник Т.І., Павленко В.І. Пріоритети розвитку матеріально-технічної бази АПК	35
Бочарова Н.О. Прогнозування формування трудових ресурсів в аграрній сфері Запорізької області	40
Бузовский К.В., Селиванов Ю.С. Перспективы развития мясо-молочной отрасли	44
Бурляй Г.Л. Ефективність організаційно-правових форм господарювання в аграрному секторі економіки	46
Бутенко Т.А. Завдання інформаційно-консультативних служб у забезпеченні інноваційної діяльності агроформувань	47

Волонтир Л.О. Теоретико-прикладна модель задач логістики підприємств переробної промисловості	49
Гавриляк О.В. Криза платежів в Україні: причини виникнення та шляхи подолання	51
Гаращенко О.В. Рентабельність як основа стабільності роботи підприємства	52
Головня О.М. Ефективний розвиток торгівлі як передумова сталого розвитку системи споживчої кооперації регіону	53
Гончаров О.Ю. Досвід США в дорадчій діяльності сільського господарства, можливості його використання в Україні	57
Гончарова Н.А. Передерій М.С. Проблеми розвитку фермерських господарств	59
Горбань Н.М. Стан та перспективи розвитку медичного страхування в Україні	60
Гуторов А.О. Внесок М.І. Туган-Барановського в сучасну економічну науку	62
Дадашев Б.А. Обоснование рационального уровня развития птицеводства в лесостепи Украины	64
Данько Н.М. Розвиток агроформувань Черкаської області в умовах аграрної реформи	65
Денисюк Л.І. Реформування сільської соціальної інфраструктури як передумова сталого розвитку аграрного сектора економіки	68
Дерев'янюк І.В. Проблеми формування фінансових результатів діяльності сільськогосподарських підприємств	72
Деркач О.В. Інноваційний аспект розвитку сільського господарства України	75
Дзябура Л.П. Проблеми кредитування сільськогосподарських підприємств	77
Діденко Л.М. Упередження кризи земельної реформи як умова сталого розвитку аграрного сектора економіки	78
Долгова С.А. Ключевые проблемы развития региональных банков Российской Федерации	82
Душка В.І. Розвиток фермерства у Волинській області	85
Жила Н.Л. Організація обліку витрат для обчислення виробничої собівартості на підприємствах лікєро-горілочаної промисловості	88
Журбенко В.А. Сучасний стан оренди земельних часток (паїв) у Херсонській області	92
Зось-Киор Н.В., Василенко Л.І. Производство и потребление свинины в мире	96
Іорданов А.Є., Гальченко І.О. Проблеми формування матеріально-технічної бази АПК	101
Кабенок О.М. Трудові ресурси: забезпеченість та шляхи	104

підвищення ефективності використання	
Кепко В.М. Внутрішньогосподарський економічний механізм забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств	106
Коваленко В.М. Порівняльний аналіз визначення та обліку основних засобів в національних і міжнародних стандартах	110
Коваль І.В. Ефективність виробництва цукрового буряку в ПСП „Україна” Харківської області Шевченківського району	112
Колотуха С.М., Бержанір І.А. Проблеми та шляхи вдосконалення кредитного забезпечення аграрної галузі	114
Комісаренко Є.М. Спрощена система оподаткування в аграрному секторі	117
Коровіна О.В. Мотиви диверсифікації виробництва аграрних підприємств	121
Корольова В.В. Сучасний стан і напрямки підвищення сталості розвитку продуктивності та оплати праці в агропромисловому комплексі	125
Котовенко О.О., Пузиренко Н.М. Особливості державного регулювання сільського господарства	127
Красноголовець О.М. Напрямки підвищення ефективності сільськогосподарського виробництва в Україні	128
Кудря А.С. Форми підприємств у сільському господарстві та їх розвиток у сучасних умовах	129
Курило А.В., Орлова А.О., Горковенкова К.В. Продовольча безпека країни – важлива складова економічної безпеки	131
Лисенко Л.В. Теоретичні аспекти визначення фінансових результатів	132
Лихобаба А.С. Аналіз фінансової стійкості Балаклійського Держлісгоспу	134
Ломовських Н.О. Мотивація в дослідженнях М.І. Туган-Барановського	138
Лукаш О.В. Порядок формування та облік фінансових результатів в Україні та зарубіжних країнах	140
Лушай Т.С., Татар С.В. Прибуткове виробництво яєць: проблеми та шляхи забезпечення	143
Майданевич П.Н. Инвестиционные ресурсы: источники привлечения и их учет	145
Малік О.Ю., Зверєва Ю.В. Продуктивність праці: стан та перспективи	149
Мартинишин Я.М. Організаційно-технологічний механізм ремонтно-технічного обслуговування	150
Марченко В.О. Облік доходів і витрат у сільському господарстві	151
Поворознюк Г.О., Матвієнко С.В., Лактіонов П.В. Ринок	153

зерна в Україні	
Мірошниченко О.М. Організація фінансової роботи на підприємствах та шляхи її удосконалення	154
Мокрій Р.С. Мінімізація податкових зобов'язань на підприємствах України	156
Московка А.І. Умови підвищення прибутковості сільськогосподарських підприємств	158
Муйжнікс І.В. Оцінка комерційної діяльності роботи підприємства	159
Непран А.В., Мірошниченко Е.Г., Глушко С.М. Государственное регулирование развития аграрного сектора экономики	161
Обревко Т.О. Логістичні основи інтеграційних процесів у зернопродуктовому підкомплексі АПК	163
Овсюков А.В. Питання організації конкурентоспроможного виробництва та агробізнесу зерна	166
Одаренко Ю.М. Фінансові ризики в управлінні підприємницькою діяльністю	168
Олексенко Л.В. Оцінка ефективності розвитку регіонального молочного продуктового підкомплексу	170
Онищенко К.С. Екологічна безпека в сільському господарстві України	173
Пальчикова С.В. Аналіз оборотності дебіторської заборгованості та зобов'язань	174
Паримон Я.О., Худякова О.О. Соціальний захист населення – необхідна складова реформування	176
Пархоменко Л.А. Проблеми розвитку фермерських овочівницьких господарств	177
Перепелица О.А. Управление товарным ассортиментом на основании концепции жизненного цикла продукта	180
Поворознюк Г.О. Організаційно-економічні та правові аспекти вдосконалення державного управління земельними ресурсами	182
Подгорнова Н.В., Кагляк А.С. Н.Г. Чернышевский – один из виднейших представителей мировой экономической мысли	183
Ракитянська А.В., Неплюєва Н.О. Податок на додану вартість та шляхи його вдосконалення	185
Роздерій Р.П. Міжнародний досвід регулювання зайнятості населення	189
Ромашкін О.О. Сталий розвиток сільського господарства	192
Садовник О.В. Врахування рівня економічного розвитку підприємства при виборі базової стратегії	193
Саладей В.Н., Саладей В.В., Буркот Н. Про формування моральних якостей сучасного підприємця	197